

Лохвицька Л. В.

кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі, Переяслав, Україна, Liubov.Lokhvytska@uhsp.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6852-5477>

Дем'яненко С. Д.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі, Переяслав, Україна, demianenko.lana@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0161-7024>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті окреслено потребу в забезпеченні ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до організації ігрової діяльності з дітьми. Наголошено на реалізації засадничих положень сучасної дошкільної освіти відповідно до трансформаційних процесів, що відбуваються в Українській державі. Метою дослідження є визначення готовності майбутніх вихователів до виконання професійних функцій шляхом з'ясування їхньої здатності застосовувати сформовані компетентності з освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід» за освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А2 «Дошкільна освіта». Використано такі методи дослідження, як-от: теоретичні – аналіз і синтез, систематизація й конкретизація та узагальнення в опрацюванні науково-джерельної бази українських і зарубіжних учених із питань організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку та професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти; емпіричні – опитування здобувачів на основі складеної авторами анкети «Самооцінка готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дошкільників», кількісна та якісна інтерпретація отриманих результатів. На підставі проведеного анкетування встановлено, що здобувачі-бакалаври спеціальності А2 (колишній шифр 012) «Дошкільна освіта» продемонстрували переважно достатню сформованість фахових компетентностей стосовно опанування освітнього компонента, що свідчить про їхню якісну підготовку до майбутньої професійної діяльності. Зазначені респондентами труднощі можна усунути шляхом проведення практичних занять безпосередньо в закладі дошкільної освіти, що стимулюватиме формування вмінь і навичок організовувати ігрову діяльність із дітьми дошкільного віку. Задля вдосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів щодо реалізації завдань ігрової діяльності в освітньому процесі з дошкільниками потрібно враховувати сучасні тенденції та новітні здобутки з питань гри як в українській, так і у світовій дошкільній освіті, що стане основою для подальшого наукового пошуку.

Ключові слова: професійна підготовка, вища освіта, вихователі, діти дошкільного віку, заклад дошкільної освіти, гра, освітній процес.

JEL classification: I21.

DOI: 10.32987/2617-8532-2025-4-113-127.

Трансформаційні процеси, притаманні розвитку освітньої галузі Української держави, зумовлені низкою чинників, як-от: оновлення змісту, пошук дієвих форм та інноваційних підходів до реалізації основних концептуальних завдань, що викладені в нормативних документах. Окреслені тенденції зазначено в новому Законі України «Про дошкільну освіту» (2024), який регулює організацію освітнього процесу в закладах дошкільної освіти [1]. Зважаючи на потребу підвищення якості дошкільної освіти, постає актуальне питання: забезпечення ефективності підготовки фахівців для роботи з дітьми дошкільного віку. Кваліфікаційні вимоги до формування професійних компетентностей вихователя закладу дошкільної освіти викладено у відповідному Професійному стандарті (2021) [2]. Узгодження його з державним Стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2019) забезпечує конкурентоспроможність майбутніх вихователів та їх відповідність сучасним вимогам на ринку праці [3].

Ефективна професійна підготовка, що здійснюється в закладах вищої освіти, передбачає оволодіння майбутніми фахівцями дошкільної освіти системою знань щодо організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку та формування вмінь і навичок із практичного використання сучасних технологій у роботі з дошкільниками [4; 5]. Важливим завданням у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності, як зауважують українські (А. Бубін, Є. Дурманенко й А. Циплюк [6]; С. Довбня і Р. Шулигіна

[7]) та зарубіжні (А. Цакан і Д. Асер [8]; Л. Лі [9]) учені, є сформованість компетентностей до впровадження гри як провідного виду діяльності в дошкільному віці та наскрізного підходу у взаємодії з дітьми в організації освітнього процесу. Отже, зважаючи на потребу в забезпеченні ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до реалізації засадничих положень сучасної дошкільної освіти відповідно до чинних нормативно-правових документів і трансформаційних процесів, які відбуваються в нашій державі, актуальним для наукового осмислення й практичного впровадження є питання готовності фахівців до організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку.

Метою дослідження є визначення готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Завдання: здійснити теоретичне обґрунтування професійної підготовки майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку та з'ясувати їх готовність застосовувати сформовані компетентності з освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід» за освітньо-професійною програмою (ОПП) першого (бакалаврського) рівня спеціальності А2 «Дошкільна освіта» (в освітньому процесі одного з університетів України).

Для реалізації окресленої мети й завдань дослідження застосовано комплекс методів, а саме: теоретичні методи – аналіз, синтез, систематизація, конкретизація й узагальнення науково-джерельної бази, що вміщує праці як українських, так і зарубіж-

них учених, в яких окреслено сучасні тенденції з питань організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку, а також професійної підготовки фахівців-дошкільників у системі вищої освіти; емпіричні методи – локальне опитування здобувачів першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за ОПП зі спеціальності А2 «Дошкільна освіта», з використанням складеної авторами анкети «Самооцінка готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дошкільників» (на базі Університету Григорія Сковороди в Переяславі); математичні методи – кількісна обробка отриманих даних, встановлення зв'язків у здійсненні якісної інтерпретації результатів.

Аналіз наукових праць у царині професійної підготовки фахівців дошкільної освіти (С. Паламар і Т. Науменко [10]; О. Красовська [11]; Т. Теличко [12]) дає підстави стверджувати, що нині відбувається активний пошук шляхів підвищення якості зазначеного процесу. Так, О. Красовська підкреслює, що в становленні майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти важливим є не лише формування його професійних компетентностей, а й інтегрування таких особистісних рис, як розвиток світогляду, обстоювання власної позиції, культивування мотивації до педагогічної діяльності [11]. Л. Козак [13], О. Бартків та Є. Дурманенко [14], А. Зубалій і Н. Котелянець [15] переконані, що освітній процес у закладах вищої освіти має ґрунтуватися на врахуванні індивідуальних та психологічних особливостей здобувачів освіти, що забезпечить гармонійне поєднання системи знань із розвитком професійних умінь і рис особистості у фаховій підготовці загалом.

Аналізу професійної підготовки майбутніх вихователів у контексті сформованості відповідних компетентностей щодо планування й проведення з дітьми різних ігор присвячено праці багатьох українських і зарубіжних учених (А. Бубін, Є. Дурманенко й А. Циплюк [6]; С. Довбня та Р. Шулигіна [7]; Л. Гаращенко, О. Літченко і Т. Шинкар [16]; Н. Каньоса та Л. Комарницька [17]; С. Недович, М. Флір і П. Рай [18]). Наголошується на важливості розвитку в здобувачів системоутворювальних професійних умінь щодо наскрізного впровадження гри як підходу в умовах освітнього процесу закладу дошкільної освіти, проектування ігрової взаємодії дошкільників та забезпечення формування ігрової компетентності дитини [6; 7; 16]. Особливо ціннісним є забезпечення майбутніми вихователями освітнього потенціалу гри під час організації життєдіяльності дітей дошкільного віку; розвиток здатності до фасилітації ігрової взаємодії дошкільників в освітньому процесі, до використання безмежного арсеналу інструментів гри; формування вмінь створювати збагачений ігровий освітній простір [5; 17; 18]. Отже, майбутній вихователь має володіти комплексом професійних компетентностей, які сприятимуть успішній організації ним ігрової діяльності дітей дошкільного віку в контексті педагогічної практики підходу «концептуальний ігровий світ» [9].

Відповідно до зазначеного, вища освіта в нашій державі вирізняється істотними змінами, що полягають в імплементації нових освітніх технологій щодо підготовки педагогічних кадрів нової генерації для ринку праці. Для забезпечення ефективної підго-

товки майбутніх фахівців дошкільної освіти кафедра психології і педагогіки дошкільної освіти, яка функціонує в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі, долучилася до міжнародного проекту LEGO Foundation в Україні, що активно підтримується Міністерством освіти і науки України. Починаючи з 2023/2024 н. р. в освітньо-професійні програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності за тодішнім шифром 012 «Дошкільна освіта» було введено освітній компонент «Гра у закладі дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід». Здобувачі другого курсу денної й заочної форм навчання опановують особливості налагодження ігрової взаємодії в період дошкільного дитинства, специфіку побудови партнерських взаємин в ігровій діяльності між усіма суб'єктами освітнього процесу. Основою слугує Парціальна програма розвитку дитини від 2-х до 6-ти років через гру «Творці майбутнього» з методичними рекомендаціями до неї, де окреслено практико спрямовані шляхи «гри як наскрізного підходу» [19]. Зміст освітнього компонента передбачає становлення особистості в контексті формування цілісного світогляду через гру, який сприятиме успішній самореалізації; переосмисленню гри як вільної, спрямованої й розвивальної діяльності.

Таким чином, виконане нами теоретичне обґрунтування професійної підготовки фахівців дошкільної освіти до організації ігрової діяльності дітей, а саме: окреслення засад становлення майбутніх вихователів, з'ясування особливостей готовності здобувачів освіти до реалізації завдань ігрової діяльності та специфіки гри у формуванні особистості

дитини дошкільного віку, дало підстави для висновку про необхідність проведення локального дослідження (опитування) задля з'ясування реального стану такої підготовки.

Анкета «Самооцінка готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дошкільників» складалася на основі поглядів таких учених, як С. Еліассон, Л. Петерсон і А. Ланц-Андерссон [5], А. Бубін, Є. Дурманенко та А. Циплюк [6], С. Довбня і Р. Шулигіна [7], щодо сутнісного значення взаємозв'язку між професійним розвитком вихователя закладу дошкільної освіти та врахуванням специфіки організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Сформульовані питання анкети передбачали з'ясування розуміння здобувачами освіти специфіки гри як підходу в освітньому процесі закладу дошкільної освіти після вивчення тематичного освітнього компонента (позначені шифрами Ро.1, Ро.2, Ро.3); їхнього ставлення до забезпечення ігрової діяльності дітей (шифри Ві.1, Ві.2, Ві.3) і безпосередньої реалізації на практиці виконання власних професійних функцій (шифри Ре.1, Ре.2, Ре.3). Два питання мали на меті визначити приналежність до форми навчання й наявність досвіду трудової діяльності за фахом, що важливо для аналітичного опису результатів дослідження.

Розроблена анкета спрямована на визначення сформованості у здобувачів освіти відповідних компетентностей і програмних результатів навчання щодо організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку (за Стандартом вищої освіти [3]). Серед них: «Інтегральні: здатність розв'язувати складні спеціалізовані

завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Загальні: КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії. КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Фахові (спеціальні): КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага). КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні результати навчання: ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій. ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку. ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку» [3].

Респондентів, які долучалися до опитування, попередньо не інструктували, їм лише запропонували

дати відповіді на питання анкети в гугл-формі¹. Це дало змогу усунути будь-які сторонні впливи та забезпечило отримання неупереджених (фактичних) результатів на шляху досягнення зазначеної мети дослідження. Для участі в опитуванні було задіяно здобувачів освіти других курсів денної (13 осіб) і заочної (59 осіб) форм, які навчалися за ОПП першого (бакалаврського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі у 2024/2025 н. р. (номер шифру спеціальності був чинним у навчальному році, коли проводилось опитування). Вибірка респондентів зумовлена реалізацією навчального плану, в якому подано перелік професійно спрямованих освітніх компонентів, зокрема «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід», що передбачений у 3-му й 4-му семестрах. Усього в емпіричному дослідженні взяло участь 72 здобувачі.

З'ясовано, що респондентами заповнено всі анкети, тому до уваги бралася кожна з наданих відповідей проведеного опитування. Результати кількісної обробки анкети щодо готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку відображено на рисунку, до якого використано такі умовні позначення: група А – здобувачі освітнього рівня бакалавр денної форми навчання; група Б – здобувачі освітнього рівня бакалавр заочної форми навчання.

Наводимо результати аналізу локального дослідження, що започат-

¹ Анкета: Самооцінка готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дошкільників. URL: <https://forms.gle/wbUwjrskHePHxJgr7>.

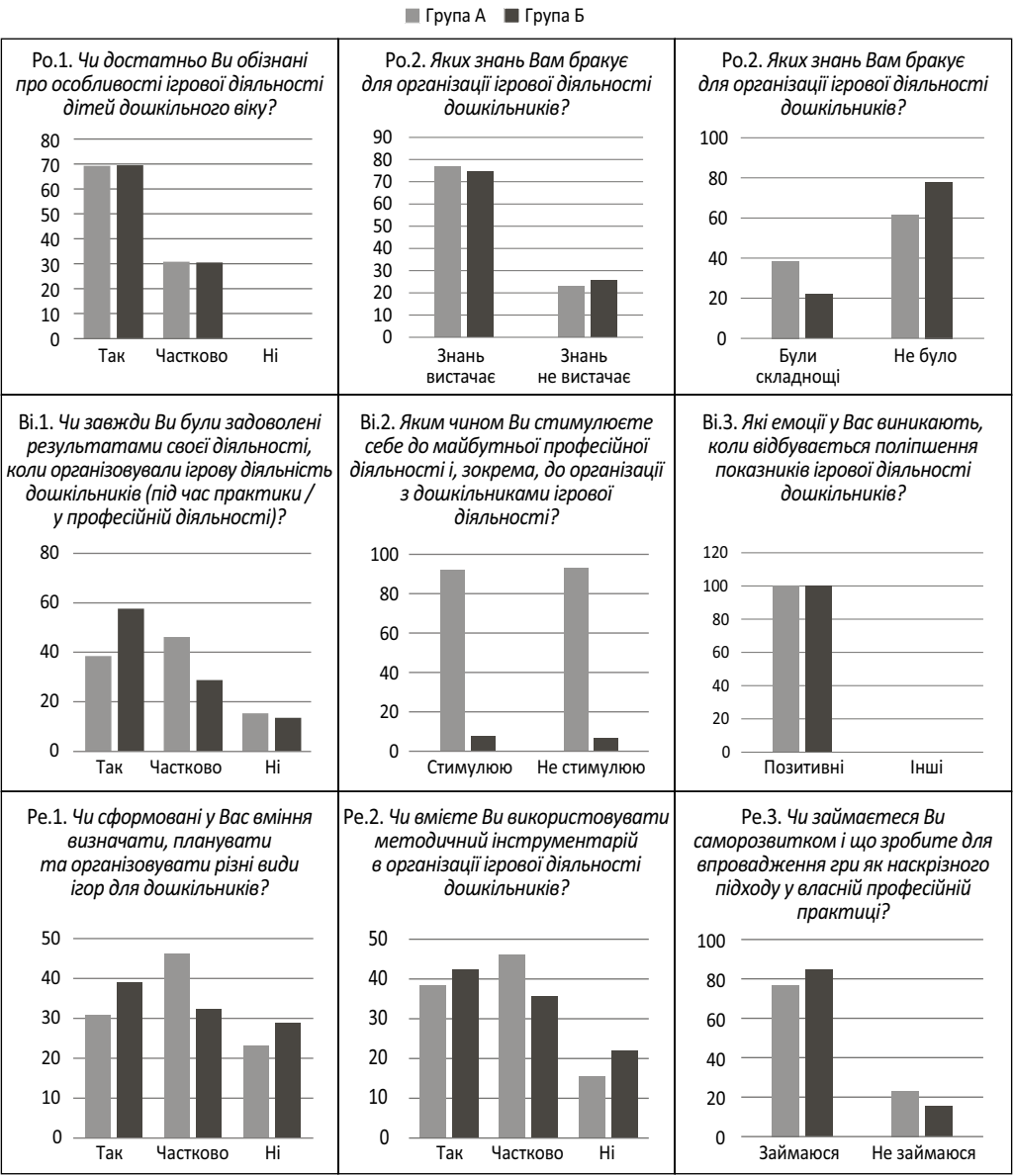

Рисунок. Розподіл відповідей респондентів за анкетною «Самооцінка готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дошкільників» (кількісні дані), %

Побудовано авторами.

ковано в зазначеному закладі вищої освіти, проведеного на основі кількісної обробки та якісної інтерпретації отриманих даних. На рисунку показано розуміння (Рo.1, Рo.2, Рo.3) готовності майбутніх вихователів до

організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Як засвідчують відповіді на питання Рo.1, більшість здобувачів із групи А (69,23 %) і групи Б (69,49 %) вважали себе достатньо обізнаними

про особливості організації ігрової діяльності з дошкільниками. Близько третини респондентів в обох групах обрали варіант відповіді «частково»: 30,77 % (А) та 30,51 % (Б). Жоден із респондентів не надав заперечної відповіді на вказане питання.

Відповіді на питання Рo.2 засвідчили, що 76,92 % респондентів із групи А і 74,58 % респондентів із групи Б знають, як проводити ігри з дітьми. Водночас 23,08 % здобувачів із групи А та 25,42 % із групи Б вказали, що їм не вистачає практики, бракує досвіду організації ігрової діяльності та розуміння специфіки ігрових інтересів дітей, їхніх індивідуальних потреб і запитів щодо задоволення в грі.

Відповіді на питання Рo.3 розподілилися так: більшість опитаних зазначили, що в них не виникало великих труднощів у процесі навчання (група А – 61,54 %, група Б – 77,97 %). Проте 38,46 % респондентів із групи А й відповідно 22,03 % із групи Б вказали на виникнення труднощів під час опанування матеріалів освітнього компонента. Зокрема, на підставі узагальнень варіантів зазначеного це були: «складнощі в моделюванні освітнього процесу з урахуванням спектра гри» (23,08 % – група А, 11,86 % – група Б) та «як використувати гру в реалізації педагогіки партнерства у закладі дошкільної освіти» (15,38 % – група А, 10,17 % – група Б).

Отже, як показують результати опитування, більшість здобувачів розуміють сутність гри як підходу в організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, володіють знаннями щодо особливостей ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Отримані дані є фактично майже од-

наковими в обох групах, які долучилися до проведення дослідження, що слугує підтвердженням відсутності суттєвої різниці у вивченні ними освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід».

На рисунку також відображено результати кількісного аналізу ставлення, або відношення (Вi.1, Вi.2, Вi.3) майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Відповіді на питання Вi.1 розподілилися таким чином: 38,46 % здобувачів із групи А та 57,63 % здобувачів із групи Б задоволені результатами власної діяльності, коли організують гру з дошкільниками. Частина респондентів віддали перевагу варіанту відповіді «частково», а саме 46,16 % (група А) та 28,81 % (група Б). Значно менше опитаних в обох групах (15,38 % із групи А і 13,56 % із групи Б) відповіли заперечно. Відмінність у результатах зумовлена тим, що здобувачі заочної форми навчання (на відміну від денної) мають досвід практичної діяльності, оскільки працюють на різних посадах у закладах дошкільної освіти.

Відповіді на питання Вi.2 показали, що майже всі респонденти зазначених груп прагнуть підвищити ефективність власної педагогічної діяльності (92,31 % із групи А та 93,22 % із групи Б). Висловлені варіанти відповідей об'єднано за таким спрямуванням: 1) заняття самоосвітою, зокрема «за власною ініціативою шукаю новинки в Інтернеті», «постійно слідкую за новинками, які пропонують дошкільні спільноти», «беру участь у тематичних вебінарах»; 2) обмін професійним (педагогічним) досвідом: «долучаюся до спільнот дошкільних

працівників у соцмережах, де обговорюються питання ігрової діяльності дітей», «відвідую семінари», «беру участь у методичних об'єднаннях із колективним переглядом організації різних видів ігор з дошкільниками»; 3) мотивація до кращих показників у виконанні трудових функцій: «стимулює до роботи те, що бачу, як діти розвиваються в грі, і хочеться ще кращого», «якщо діти граються гарно, то аж настрій поліпшується», «усвідомлення значимості моєї місії в житті дітей допомагає бути мотивованою». Аналіз відповідей показав, що здобувачі, які не працюють в закладі дошкільної освіти, стимулом до майбутньої професійної діяльності вважають здебільшого самоосвіту; а ті, хто працює за спеціальністю, віддають перевагу різним видам обміну передовим педагогічним досвідом, участі в тематичних вебінарах та спілкуванню в групах соцмереж.

На питання Ві.3 респонденти обох груп без винятку дали позитивну відповідь (100 % здобувачів у кожній групі). Ось деякі з їхніх відповідей: «Передусім це радість і задоволення, що моя праця має позитивний вплив на розвиток дітей», «Відчувається гордість за досягнення поставленої мети, що зусилля, які роблю, мають родючі плоди», «Внутрішня задоволеність за внесок у життя дітей, що мотивує для подальшої роботи».

Отже, здобувачі адекватно сприймають свою причетність як до організації ігрової діяльності, так і до забезпечення освітнього процесу з дітьми дошкільного віку загалом. Вони емоційно залучені до професійної діяльності – під час як проходження педагогічної практики, так і виконання власної трудової діяльно-

сті (виражають своє ставлення через самооцінку та емоції, що виникають у ході організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку).

На рисунку також подано результати кількісного аналізу щодо готовності майбутніх вихователів до реалізації (Ре.1, Ре.2, Ре.3) завдань ігрової діяльності дошкільників. Відповіді здобувачів на питання Ре.1 дають підстави стверджувати, що майже третина опитаних ще не володіють «жорсткими» вміннями визначати, планувати й організовувати ігрову діяльність дошкільників, зокрема 23,08 % здобувачів із групи А та 28,81 % здобувачів із групи Б. Серед тих, хто вважає, що має такі вміння, 30,77 % респондентів із групи А та 38,98 % респондентів із групи Б (це пояснюється тим, що в цій групі навчаються здобувачі, які здебільшого працюють у закладах дошкільної освіти). Про часткову сформованість умінь проводити різні види ігор із дітьми дошкільного віку повідомили 46,15 % опитуваних із групи А і 32,21 % опитаних із групи Б. Отримані результати засвідчують потребу у створенні таких умов, в яких здобувачі могли б безпосередньо контактувати з дітьми дошкільного віку та реалізовувати засвоєні в аудиторному середовищі університету знання на практиці.

Аналіз відповідей на питання Ре.2 показав, що 38,46 % здобувачів із групи А та 42,38 % здобувачів із групи Б уміють використовувати методичний інструментарій в організації ігрової діяльності дошкільників, що засвідчує їхню фаховість у майбутній професійній діяльності. Майже стільки ж респондентів, але із заміною щодо показників за групами,

зазначили в анкеті варіант «частково», а саме 46,15 % (група А) і 35,59 % (група Б), що вказує на потребу в посиленні практико орієнтованості у викладанні освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід». Значно менша частина опитаних відповіли заперечно, а саме 15,39 % (група А) та 22,03 % (група Б).

Відповіді на відкрите питання Ре.3 узагальнено за двома категоріями: «займаюся» й «не займаюся». За результатами аналізу отриманих відповідей з'ясовано, що більшість респондентів переймаються проблемою підвищення рівня фахових компетентностей щодо майбутньої професійної діяльності (група А – 76,92 %, група Б – 84,75 %). На жаль, певна частина здобувачів не дбають про те, як вони реалізовуватимуть здобуті знання й уміння щодо організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку на практиці (група А – 23,08 %, група Б – 15,25 %). Найчастіше здобувачі, які зазначили, що займаються саморозвитком, вказали такі кроки для подальшого впровадження гри як наскрізного підходу: «запишуся на онлайн-заняття з цього курсу (група А – 38,46 %, група Б – 40,68 %); «буду залучати батьків до партнерства щодо організації ігрової діяльності дітей» (група А – 38,46 %, група Б – 44,08 %). Тобто позиції респондентів розподілилися майже порівну між двома шляхами: професійним зростанням і співпрацею з родинами вихованців, що є позитивним фактом.

Отже, як показали результати анкетування, у здобувачів загалом є знання про особливості організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку, вони емоційно позитивно

налаштовані на виконання цієї трудової функції, однак їм бракує вмінь щодо планування й безпосереднього забезпечення освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Опитування виявило певні особливості стану професійної підготовки вихователів до організації ігрової діяльності дошкільників і потребу в посиленні практичної частки у викладанні освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід», зокрема відпрацюванні сформованих умінь і навичок безпосередньо в умовах майбутньої професійної діяльності. Апробація викладання освітнього компонента свідчить про велику зацікавленість здобувачів у реалізації діяльнісного підходу, у т. ч. у сенсі його використання на практиці у фокусі організації ігрової діяльності дошкільників. Застосування ігрових активностей на заняттях з освітнього компонента сприяє розвитку в майбутніх вихователів умінь забезпечувати соціально-емоційний розвиток дітей, формувати відповідні їхньому віку ключові компетентності та універсальні навички успішного життя, а також надавати підтримку і сприяти благополуччю вихованців.

Оскільки отримані результати готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку презентують лише обмежену (локальну) вибірку здобувачів освіти одного з університетів, що долучений до Міжнародного проєкту LEGO Foundation в Україні, ці дані потребують підтвердження на основі результатів опитування респондентів із кількох інших закладів вищої освіти, в яких викладається освітній компонент «Гра у закладі дошкільної

освіти: цілісний погляд, системний підхід». Це дасть змогу зробити остаточні висновки щодо його репрезентативності й поширення результатів на генеральну сукупність. Зважаючи на те, що результати опитування дали підстави з'ясувати певні тенденції реального стану, потенціалу та можливих шляхів удосконалення зазначеного освітнього компонента, наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому виявлено виклики щодо питань організації ігрової діяльності майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти в контексті освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід».

Дискусійними залишаються питання стосовно дієвих шляхів формування у майбутніх вихователів навичок організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Оскільки проведення занять з освітнього компонента у формі тренінгів виявило брак практико орієнтованості, що підтверджено отриманими результатами, посилення потребує не його змістове наповнення, а розвиток здатності здобувачів проводити різні види ігор безпосередньо з дошкільниками. Такий орієнтир у професійній підготовці може бути реалізовано як ігрову взаємодію з дітьми в закладах дошкільної освіти, тобто виїзні заняття на бази педагогічних практик чи заняття в аудиторії у формі рольових перевтілень «вихователь – вихованці». Вбачаємо дискусійність і стосовно того, що можуть проводитися заняття обох видів, але з різною пріоритетністю (коли переважають заняття якогось одного виду), що пов'язано зі складанням та узгодженням розкладу, місцем розта-

шування закладів вищої й дошкільної освіти (територіальною близькістю / віддаленістю), що впливатиме на часове переміщення, аби не порушити освітній процес.

Узагальнюючи викладене, зауважимо, що питання професійної підготовки фахівців дошкільної освіти до організації ігрової діяльності дітей є предметом дослідження як українських, так і зарубіжних учених. Наукову спільноту цікавлять різні аспекти зазначеного феномена – від підвищення якості освітнього процесу в закладах вищої освіти до конкурентоспроможності фахівця-дошкільника на ринку праці відповідно до сформованих у нього під час навчання різних компетентностей. Оскільки ігрова діяльність у дошкільному віці є провідним видом діяльності, готовність майбутніх вихователів до реалізації її завдань вбачається одним із важливих напрямів професійного становлення. Ефективність цього процесу забезпечується під час опанування здобувачами освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід», що передбачено ОПП для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності А2 «Дошкільна освіта». Проведене локальне опитування дало змогу з'ясувати готовність майбутніх фахівців до застосовування сформованих компетентностей із цього освітнього компонента. Здобувачі освіти показали переважно достатні програмні результати навчання, що свідчить про їхню якісну підготовку до виконання трудових функцій у майбутній професійній діяльності в контексті організації ігрової діяльності дошкільників.

Виявлені в респондентів труднощі може бути усунено шляхом проведення практичних занять з освітнього компонента «Гра у закладах дошкільної освіти: цілісний погляд, системний підхід» безпосередньо в закладі дошкільної освіти, що стимулюватиме формування в них умінь і навичок організовувати ігрову діяльність з дітьми дошкільного

віку. Основу для подальшого наукового пошуку становитиме вивчення й урахування сучасних тенденцій та новітніх здобутків із питань гри як в українській, так і у світовій дошкільній освіті задля вдосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань ігрової діяльності в освітньому процесі з дошкільниками.

Список використаних джерел

1. Про дошкільну освіту : Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.
2. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/npra/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.
3. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 № 1465. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf>.
4. Tepetaş M., Ünsal A., Tepetaş Cengiz G. S. Evaluation of problematic technology use in preschool children. *European Psychiatry*. 2024. Vol. 67, Special Iss. 1. P. 194. DOI: <https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2024.421>.
5. Eliasson S., Peterson L., Lantz-Andersson A. A systematic literature review of empirical research on technology education in early childhood education. *International Journal of Technology and Design Education*. 2023. Vol. 33. P. 793–818. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10798-022-09764-z>.
6. Бубін А. О., Дурманенко Є. А., Циплюк А. М. Особливості професійної підготовки майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей. *Академічні студії. Сер. : Педагогіка*. 2024. № 2. С. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.8>.
7. Довбня С., Шулигіна Р. Підготовка майбутніх вихователів до формування ігрової компетентності у дітей дошкільного віку на матеріалі дисципліни «Практикум з ігрової діяльності дітей дошкільного віку». *Вісник науки та освіти*. 2023. № 7 (13). С. 475–486. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-475-486](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-475-486).
8. Sakan A., Acer D. Analysis of preschool children's outdoor play behaviours. *Journal of Outdoor and Environmental Education*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1007/s42322-024-00174-4>.
9. Li L. Developing a pedagogy of play: toddlers' conceptual learning in a PlayWorld. *Early Years*. 2022. Vol. 42, Iss. 3. P. 278–292. DOI: <https://doi.org/10.1080/09575146.2020.1739002>.
10. Паламар С., Науменко М. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в контексті сучасних освітніх парадигм. *Освітологічний дискурс*. 2020. № 2 (29). С. 105–120. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.9>.

11. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи в умовах ступеневого навчання : монографія / за ред. О. О. Красовської. Рівне : О. Зень, 2021. 560 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0057605.pdf>.
12. Теличко Т. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти: психолого-педагогічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. № 2 (51). С. 171–174. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.171-174>.
13. Козак Л. Формування готовності майбутніх педагогів дошкільної освіти до інноваційної діяльності на засадах проєктного навчання. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 35 (1). С. 71–77. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2021.3510>.
14. Бартків О. С., Дурманенко Є. А. Підготовка майбутніх вихователів до інтегрованого навчання дітей у закладах дошкільної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 81. С. 129–133. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.23>.
15. Зубалій А., Котелянець Н. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № 27. С. 470–475. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.076>.
16. Гаращенко Л., Ліміченко О., Шинкар Т. Підготовка майбутніх вихователів до педагогічного супроводу ігрової діяльності дітей раннього віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2023. № 40 (2). С. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.408>.
17. Каньоса Н. Г., Комарніцька Л. М. Психологічні аспекти організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. *Габітус*. 2023. Вип. 48. С. 71–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.48.12>.
18. Nedovic S., Fleeer M., Rai P. Conceptual PlayWorld intervention in a toddler playgroup: Creating new conditions for parent-toddler collective imaginary play. *Learning, Culture and Social Interaction*. 2025. Vol. 51, 100894. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2025.100894>.
19. Програма всебічного розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Творці майбутнього» / О. Ю. Рома та ін. Київ : The LEGO Foundation, 2022. 109 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/parcialna_proograma_tvorczi_majbutnogo.pdf.

Liubov Lokhvytska

Ph. D. (Pedagogical), Professor, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Ukraine,
 Liubov.Lokhvytska@uhsp.edu.ua
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6852-5477>

Svitlana Demianenko

Ph. D. (Pedagogical), Associate Professor, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Ukraine, demianenko.lana@gmail.com
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0161-7024>

FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' PREPARATION FOR ORGANISING PLAY-BASED ACTIVITIES OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. *The article outlines the need to ensure effective professional training of future preschool teachers for organising play-based activities with children. Attention is drawn to the implementation of the fundamental principles of modern preschool education in accordance with the transformational processes taking place in the Ukrainian state. The aim of the study is to determine the readiness of future preschool teachers to perform professional functions by assessing their ability to apply the competencies developed in the educational component "Play in preschool education institutions: a holistic view, a systematic approach" according to the national curriculum of the first (bachelor's) level of speciality A2 "Preschool Education". The following methods of the study were used: theoretical – analysis and synthesis, systematisation and concretisation, and generalisation in the processing of the sources of Ukrainian and foreign researchers on the issues of organising play-based activities for preschool children and professional training of specialists in the higher education system; empirical – a survey of applicants based on the author's questionnaire "Self-assessment of the future teachers' readiness to organise play-based activities for preschoolers", as well as quantitative and qualitative interpretation of the obtained results. The results of the survey revealed that bachelor's degree candidates majoring in A2 (former speciality code 012) "Preschool Education" demonstrated a predominantly sufficient level of professional competence in terms of mastering the educational component, which confirms their high-quality preparation for future professional activity. The difficulties mentioned by respondents can be overcome by conducting practical classes directly in preschool education institutions, which will stimulate the development of skills and abilities to organise play activities with preschool children. In order to improve the professional training of future preschool teachers in the implementation of play-based activities in the educational process with preschoolers, it is necessary to consider current trends and the latest achievements in the field of play in both Ukrainian and global preschool education, which will develop the basis for further scientific research.*

Keywords: professional training, higher education, preschool teachers, preschool children, preschool education institution, play, educational process.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *On preschool education* (Act No. 3788-IX, June 6). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [in Ukrainian].
2. Ministry of Economy of Ukraine. (2021). *On approval of the professional standard "Preschool educator"* (Order No. 755-21, October 19). Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> [in Ukrainian].

3. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2019). *On approval of the higher education standard for specialty 012 "Preschool Education" for the first (bachelor's) level of higher education* (Order No. 1465, November 21). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].
4. Tepetaş, M., Ünsal, A., & Tepetaş Cengiz, G. S. (2024). Evaluation of problematic technology use in preschool children. *European Psychiatry*, 67(S1), 194. DOI: <https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2024.421>.
5. Eliasson, S., Peterson, L., & Lantz-Andersson, A. (2023). A systematic literature review of empirical research on technology education in early childhood education. *International Journal of Technology and Design Education*, 33, 793-818. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10798-022-09764-z>.
6. Bubín, A. O., Durmanenko, E. A., & Tsypliuk, A. M. (2024). Features of the professional training of future educators for the organization of children's play activities. *Academic Studies. Series: Pedagogy*, 2, 51-58. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.8> [in Ukrainian].
7. Dovbnya, S., & Shulygina, R. (2023). Preparation of future educators for the formation of game competence in preschool children based on the material of the discipline "Practical course on game activities of preschool children". *Bulletin of Science and Education*, 7(13), 475-486. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-475-486](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-475-486) [in Ukrainian].
8. Cakan, A., & Acer, D. (2024). Analysis of preschool children's outdoor play behaviours. *Journal of Outdoor and Environmental Education*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s42322-024-00174-4>.
9. Li, L. (2022). Developing a pedagogy of play: Toddlers' conceptual learning in a PlayWorld. *Early Years*, 42(3), 278-292. DOI: <https://doi.org/10.1080/09575146.2020.1739002>.
10. Palamar, S., & Naumenko, M. (2020). Preparation of future tutors of preschool children in the context of modern educational paradigms. *Educological discourse*, 2(29), 105-120. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.9> [in Ukrainian].
11. Krasovska, O. O. (Ed.). (2021). *Theory and practice of professional training of future teachers of preschool education institutions and primary schools in the conditions of graduate studies*. Rivne: O. Zen. Retrieved from <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0057605.pdf> [in Ukrainian].
12. Telychko, T. (2022). Professional training of future preschool teachers: psychological and pedagogical aspect. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social work*, 2(51), 171-174. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.171-174>.
13. Kozak, L. (2021). Formation of readiness of future teachers of preschool education to innovative activity on the principles of project-based learning. *Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy*, 35(1), 71-77. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2021.3510> [in Ukrainian].
14. Bartkiv, O., & Durmanenko, E. (2022). Preparing future educators for integrated teaching of children in preschools. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 81, 129-133. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.23> [in Ukrainian].
15. Zubalii, A., & Kotelianets, N. (2023). Preparation of future teachers of preschool educational institutions for the formation of creative abilities of children of senior preschool age. *Grail of Science*, 27, 470-475. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.076> [in Ukrainian].
16. Harashchenko, L., Litichenko, O., & Shynkar T. (2023). Training of future educators for pedagogical support of play activities of early age children. *Pedagogical Education: Theory*

and Practice. Psychology. Pedagogy, 40(2), 52-58. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.408> [in Ukrainian].

17. Kanyosa, N. G., & Komarnitska, L. M. (2023). Psychological aspects of organization of play activities of preschool children. *Habitus*, 48, 71-75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.48.12> [in Ukrainian].

18. Nedovic, S., Fleeer, M., & Rai, P. (2025). Conceptual PlayWorld intervention in a toddler playgroup: Creating new conditions for parent-toddler collective imaginary play. *Learning, Culture and Social Interaction*, 51, 100894. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2025.100894>.

19. Roma, O. Yu., Malevych, G. V., Piskova, I. Yu., Shvarova, G. V., & Shulyak, O. M. (2022). *Comprehensive child development programme for ages 2 to 6 and methodological recommendations "Creators of the Future"*. Kyiv: The LEGO Foundation. Retrieved from https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/parcialna_proograma_tvorczi_majbutnogo.pdf [in Ukrainian].